

Житомирський медичний інститут
Житомирської обласної ради

Кафедра «Сестринська справа»

Силабус
освітньої компоненти
«Медсестринство в геронтології та геріатрії»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність: 223 «Медсестринство»
Освітньо-професійна програма: «Загальна практика- сімейна медицина»
Вид освітньої компоненти: вибіркова
Мова викладання: державна
Форма навчання: денна

Затверджено на засіданні кафедри
«Сестринська справа»
Протокол №1 від «26» серпня 2022 року
Завідувач кафедри д.мед.н.
професор Заболотнов В.О.

Загальна інформація про викладача

Назва освітньої компоненти	Медсестринство в геронтології та геріатрії
Викладач	Степанчук Вікторія Вікторівна
Профайл викладача	https://www.zhim.org.ua/kaf_ss.php
Контактний телефон	+380502439634
E-mail:	viktoria.st73@gmail.com
Сторінка дисципліни	в системі Інтранет
Консультації	<i>Консультації: вівторок та четвер з 14.10 до 14.40 Онлайн комунікація з використанням відео- або аудіотехнологій (ZOOM, Viber, електронна пошта) в робочі дні з 9.30 до 17.30</i>

1. Назва освітньої компоненти

«Медсестринство в геронтології та геріатрії»

2. Обсяг освітньої компоненти

Вид заняття	Кількість годин
Лекції	16
Семінарські заняття / практичні / лабораторні	44
Самостійна робота	60

3. Ознаки освітньої компоненти

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна\ вибіркова
2022	4	7	223 «Медсестринство»	4 / 120	1	ПМК	вбіркова

4. Передумови вивчення освітньої компоненти

- ґрунтується на попередньо вивчених ОК: «Патоморфологія та патофізіологія», «Обстеження та визначення стану здоров'я людини», «Медсестринські теорії та процес», «Громадське здоров'я та громадське медсестринство», «Медсестринська етика та деонтологія», «Медсестринство у внутрішній медицині»;
- інтегрується з такими ОК: «Медсестринство в сімейній медицині»; «Клінічне медсестринство у внутрішній медицині», «Медсестринство в онкології та паліативна медицина», «Соціальна медицина», «Медична та соціальна реабілітація»;
- закладає фундамент для засвоєння здобувачами знань та умінь з вибірових компонент циклу професійної і практичної підготовки та проходження переддипломної практики.

5. Мета й завдання освітньої компоненти

Метою освітньої компоненти є підготовка конкурентноспроможного, висококваліфікованого, компетентного фахівця, здатного вирішувати практичні проблеми і задачі діяльності у галузі охорони здоров'я із застосуванням положень теорій та методів фундаментальних, медичних та клінічних наук. Набуття системних знань з курсу «Медсестринство в геронтології та геріатрії» є невід'ємною складовою частиною навчання і об'єктивної оцінки фахової придатності та майстерності майбутнього бакалавра.

Засвоєння знань та умінь з курсу «Медсестринство в геронтології та геріатрії» забезпечує підготовку фахівців, здатних вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з порушеннями функцій органів та систем. Програма поєднує теоретичну та

практичну підготовку здобувачів, передбачає лекції, практичні заняття в малих групах, консультації із викладачами та самостійну роботу здобувачів, проблемно-орієнтоване, студенто-центроване навчання, самонавчання.

6. Компетентності

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти та Освітньо-професійної програми підготовки бакалавра дана компонента забезпечує набуття здобувачами вищої освіти загальних та спеціальних компетентностей.

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
- Здатність приймати обґрунтовані рішення;
- Здатність працювати в команді;
- Навички міжособистісної взаємодії;
- Здатність діяти на основі етичних міркувань.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- Здатність застосовувати професійні та правові стандарти в повсякденній професійній практиці;
- Здатність розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності і визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях та станах;
- Здатність задовольнити потреби пацієнта/клієнта протягом різних періодів усього життя (включаючи процес вмирання) шляхом планування, допомоги і виконання медсестринських втручань, оцінки та корекції індивідуальних планів догляду, створених у співпраці з пацієнтом/клієнтом, особами, що доглядають, членами сім'ї та іншими медичними і соціальними працівниками;
- Застосовування професійних навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення пацієнтові/клієнтові гідного ставлення, приватності/інтимності/, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки;
- Здатність ефективно застосовувати сукупність медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення догляду на основі холістичного (цілісного) підходу, враховуючи задоволення потреб пацієнта у комфорті, харчуванні, особистій гігієні та здатності особи задовольняти свої щоденні потреби;
- Здатність ефективно застосовувати сукупність професійних навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій при оцінці функціонального стану пацієнтів/клієнтів, підготовці їх до діагностичних досліджень та заборі біологічного матеріалу для лабораторних досліджень;

- Профілактична діяльність медичної сестри, направлена на збереження і зміцнення здоров'я, попередження захворювань й інформування та навчання пацієнта та членів його родини;
- Здатність виявляти зв'язок клінічних проявів захворювань з результатами додаткових методів дослідження;
- Здатність організовувати та надавати невідкладну допомогу при різних гострих станах.

7. Результати навчання згідно профілю програми, після вивчення ОК:

Результати навчання, згідно освітньо-професійної програми, після вивчення компоненти «Медсестринство в геронтології та геріатрії»:

- використовувати знання, формулювати ідеї, концепції з метою їх подальшого застосування в професійній діяльності;
- знаходити рішення у професійній діяльності, мати достатню компетентність у методах самостійних досліджень, бути здатним інтерпретувати їх результати;
- використовувати знання, уміння та навички з метою розв'язання конкретних задач;
- аналізувати інформацію, розуміти взаємозв'язки компонентів, оцінювати значимість отриманих даних;
- визначати проблеми на кожному етапі професійної діяльності і формувати шляхи їх вирішення;
- оцінювати та корегувати очікувані та отримані результати;
- сприймати фактори зовнішнього та внутрішнього середовища з метою удосконалення власних професійних умінь;
- давати оперативні відповіді на невідкладні питання, пов'язані з професійною діяльністю;
- дотримуватись етико-деонтологічних засад, проявляти повагу до індивідуального та культурного різноманіття при роботі з пацієнтами;
- дотримуватись балансу між особистою свободою та професійною відповідальністю, адаптувати поведінку до прийнятих системних цінностей;
- прагнути до самостійності та відповідальності в роботі, професійної відданості етичній практиці, усвідомлювати відповідальність за пацієнтів, демонструвати професійну, соціальну та емоційну поведінку;
- спостерігати, ідентифікувати, імітувати та копіювати навички певних дій;
- виконувати маніпуляції відповідно до алгоритмів практичних навичок;
- демонструвати та практикувати високий рівень точності виконання практичних навичок та умінь;
- інтегрувати, модифікувати методи і технічні прийоми для виконання типових та нетипових професійних завдань.

8. Методична картка освітньої компоненти

Лекції

Модуль 1. Медсестринство в геронтології та геріатрії	
Тема 1	Вступ. Основи геронтології. Основні завдання геріатричної допомоги в Україні. Роль медичної сестри в її організації. Охорона праці в галузі
Тема 2	Медсестринський процес при захворюваннях серцево-судинної системи в похилому та старечому віці
Тема 3	Медсестринський процес при захворюваннях органів дихання у похилому та старечому віці
Тема 4	Медсестринський процес при захворюваннях органів травлення, сечової та статеві систем в похилому та старечому віці
Тема 5	Медсестринський процес при захворюваннях кровотворної, ендокринної системи в похилому та старечому віці
Тема 6	Медсестринський процес при захворюваннях опорно-рухового апарату в похилому та старечому віці
Тема 7	Медсестринський процес при психоневрологічних захворюваннях в похилому та старечому віці
Тема 8	Медсестринський процес при хворобах органів слуху, зору та шкіри в похилому та старечому віці

Практичні заняття

Модуль 1. Медсестринство в геронтології та геріатрії	
Тема 1	Вступ. Основи геронтології. Основні завдання геріатричної допомоги в Україні. Роль медичної сестри в її організації
Тема 2	Медсестринський процес при захворюваннях серцево-судинної системи в похилому та старечому віці
Тема 3	Медсестринський процес при захворюваннях органів дихання у похилому та старечому віці
Тема 4	Медсестринський процес при захворюваннях органів травлення в похилому та старечому віці
Тема 5	Медсестринський процес при захворюваннях сечової та статеві систем в похилому та старечому віці
Тема 6	Медсестринський процес при захворюваннях кровотворної системи в похилому та старечому віці
Тема 7	Медсестринський процес при захворюваннях ендокринної системи в похилому та старечому віці
Тема 8	Медсестринський процес при захворюваннях опорно-рухового апарату в похилому та старечому віці
Тема 9	Медсестринський процес при психоневрологічних захворюваннях в похилому та старечому віці
Тема 10	Медсестринський процес при хворобах органів слуху, зору та шкіри в похилому та старечому віці
Тема 11	Підсумковий модульний контроль Модуля I

Самостійна робота

Модуль 1. Медсестринство в геронтології та геріатрії	
Тема 1	Біологія старіння, теорії довголіття, запобігання передчасному старінню. Особливості розвитку і перебігу захворювань у похилому та старечому віці
Тема 2	Медсестринський процес при захворюваннях серцево-судинної системи в похилому та старечому віці
Тема 3	Медсестринський процес при захворюваннях органів дихання у похилому та старечому віці
Тема 4	Медсестринський процес при захворюваннях органів травлення в похилому та старечому віці
Тема 5	Медсестринський процес при захворюваннях сечової та статеві систем в похилому та старечому віці
Тема 6	Медсестринський процес при захворюваннях кровотворної системи в похилому та старечому віці
Тема 7	Медсестринський процес при захворюваннях ендокринної системи в похилому та старечому віці
Тема 8	Медсестринський процес при захворюваннях опорно-рухового апарату в похилому та старечому віці
Тема 9	Медсестринський процес при психоневрологічних захворюваннях в похилому та старечому віці
Тема 10	Медсестринський процес при хворобах органів слуху, зору та шкіри в похилому та старечому віці

9. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю ЗВО, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: ПМК.

Контроль знань і умінь ЗВО (поточний і підсумковий) з освітньої компоненти «Медсестринство в геронтології та геріатрії» здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації освітнього процесу. Рейтинг ЗВО із засвоєння ОК визначається за 100 бальною шкалою. Він складається з рейтингу з освітньої компоненти, для оцінювання якої призначається 60 балів, і рейтингу з атестації (залік, ПМК) – 40 балів.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і здобувачів освіти на першому занятті.

Рівень знань оцінюється: **«відмінно»** – ЗВО дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, рішення задач та виконання вправ є правильними, демонструє знання матеріалу підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформлює завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність і творчість у виконанні групових завдань;

«добре» – ЗВО володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність у виконанні групових завдань;

«задовільно» – ЗВО дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні

відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність, участь у виконанні групових завдань;

«незадовільно з можливістю повторного складання» – ЗВО дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необгрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, має неповний конспект лекцій, індиферентно або негативно проявляє себе у виконанні групових завдань.

Підсумкова (загальна) оцінка курсу освітньої компоненти є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних індивідуальних завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення освітньої компоненти, яка виводиться як сума проміжних оцінок за змістові модулі. Остаточна оцінка рівня знань складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 60 балів, і рейтингу з атестації (ПМК) – 40 балів.

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні освітньої компоненти
«Медсестринство в геронтології та геріатрії»**

Поточне тестування та самостійна робота										ПМК	ІДС	Сума
Модуль I												
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	10	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
50												

Примітка: T1, T2...T6 – тема практичних занять згідно програми, ПМК – підсумковий модульний контроль

**Оцінювання здобувача вищої освіти відбувається згідно
«Положення про організацію освітнього процесу»**

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг,бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01-34

10. Політика освітньої компоненти

Політика щодо академічної доброчесності.

Політика освітньої компоненти ґрунтується на засадах академічної доброчесності (сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання) та визначається системою вимог, які викладач ставить до здобувача у вивченні освітньої компоненти (недопущення академічного плагіату, списування, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, заборона використання додаткових джерел інформації, інтернет ресурсів без вказівки на джерело, використане під час виконання завдання тощо). З метою запобігання, виявлення та протидії академічного плагіату в наукових та навчальних працях викладачів, науково-педагогічних працівників інституту та здобувачів в закладі розроблено «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових і навчальних працях працівників та здобувачів Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради». За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії.

Політика щодо відвідування.

Політика щодо відвідування усіх форм занять регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Житомирському медичному інституті ЖОР». Здобувач зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку інституту та відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом, дотримуватися етичних норм поведінки. Присутність на занятті є обов'язковим компонентом оцінювання.

Політика щодо перескладання.

Порядок відпрацювання пропущених занять з поважних та без поважних причин ЗВО інституту регламентується «Положенням про порядок відпрацювання здобувача освіти Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять».

Політика щодо дедлайнів.

Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися термінів, передбачених вивченням освітньої компоненти визначених для виконання усіх видів робіт.

Політика щодо апеляції.

У випадку конфліктної ситуації під час проведення контрольних заходів або за їх результатами, здобувач освіти має право подати апеляцію згідно з «Положенням про апеляцію результатів контрольних заходів знань здобувачами вищої освіти ЖМІ ЖОР» http://www.zhim.org.ua/images/info/pol_apel_rezult.pdf. Заява подається особисто в день оголошення результатів контрольного заходу начальнику навчально-методичного відділу інституту, реєструється в загальному відділі і передається проректору з навчальної роботи та розглядається на засіданні апеляційної комісії не пізніше наступного робочого дня після її подання. Здобувач має право бути присутнім на засіданні апеляційної комісії. При письмовому контрольному заході члени апеляційної комісії, керуючись критеріями оцінювання, з даної ОК детально вивчають та аналізують письмові матеріали контрольного заходу. Повторне чи додаткове опитування здобувача апеляційною комісією заборонено. Результати апеляції оголошуються здобувачу відразу після закінчення розгляду його роботи, про що здобувач особисто робить відповідний запис у протоколі засідання апеляційної комісії.

Політика щодо конфліктних ситуацій.

У ЗВО визначено чіткі механізми та процедури врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних з корупцією, дискримінацією, сексуальними домаганнями та ін. Упроваджено ефективну систему запобігання та виявлення корупції, вживаються заходи, спрямовані на підвищення доброчесності працівників і здобувачів освіти інституту, дотримання правил етичної поведінки, створення додаткових запобіжників вчиненню корупційних дій і пов'язаних із корупцією правопорушень. Рішенням Вченої ради затверджено: Антикорупційну програму <http://www.zhim.org.ua/images/info/antikorruption.pdf> , «Положення про комісію з оцінки корупційних ризиків», http://www.zhim.org.ua/images/info/pol_komisiya_korupcii.pdf , План заходів з виконання антикорупційної програми відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» http://www.zhim.org.ua/images/info/plan_zahodiv_korupciya.pdf , яким передбачено проведення інститутом антикорупційних заходів під час здійснення своїх статутних завдань.

Для вирішення питань, пов'язаних із запобіганням будь-яких форм дискримінації, зокрема і за ознаками статі, в інституті діє «Телефон Довіри», (0412-46-19-62) звернувшись по якому, здобувачі освіти мають можливість отримати анонімну, екстрену, безкоштовну, кваліфіковану допомогу. Створена «Скринька довіри», до якої анонімно можуть звертатись здобувачі ЗВО, залишати там свої скарги чи пропозиції. Також у закладі розроблено План заходів щодо попередження мобінгових/булінгових тенденцій у Житомирському медичному інституті ЖОР https://www.zhim.org.ua/images/info/polozh_buling.pdf, «Положення про політику запобігання, попередження та боротьби з сексуальними домаганнями і дискримінацією» http://www.zhim.org.ua/images/info/pol_seks_domag.pdf, працює практичний психолог.

11. Рекомендована література

Базова:

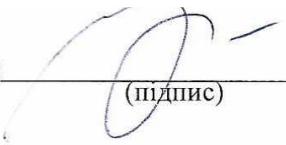
1. Медсестринство в геронтології, геріатрії і паліативній медицині : підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. I-III рівнів акредитації / В.С. Тарасюк, Г.Б. Кучанська. - К. : Медицина, 2013. - 647 с.
2. Актуальні питання геронтології і геріатрії у практиці сімейного лікаря : навчальний посібник для лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти / Ю. В. Вороненко [та ін.] ; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П.Л. Шупика, Ін-т сімейн. медицини МОЗ України. - Київ : Заславський О.Ю., 2015. - 528 с.
3. Терапія : підручник / Швед М. І., Пасечко Н. В., Білик Л.С. та ін. ; за ред. М. І. Шведа, Н.В. Пасечко. – 2-ге вид. – ТДМУ, 2016. – 648 с.

Допоміжна:

1. Внутрішня медицина: Терапія: підручник / Н. М. Середюк, І. П. Вакалюк, О. С. Стасишин. - 4-е вид., виправ. - К. : ВСВ "Медицина", 2013. - 688 с.
2. Сімейна медицина: навч. посіб. / За ред. В. Б. Гоцинського, Є. М. Стародуба. - 2-е вид., доп. і перероб. - Тернопіль: ТДМУ "Укрмедкнига", 2014. - 1162 с.
3. Геріатрична фармакологія: підручник для студ. мед. навч. закладів / І.С. Чекман, І.Ф. Беленічев, Н.О. Горчакова, Л.П. Купраш, Н.В. Бухтіярова, С.А. Моргунцова. – К.- Запоріжжя: ЗДМУ, 2015. – 136 с.
4. Паліативна медицина: підручник / В. Й. Шатило, П. В. Яворський. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 200 с.
5. Тарасюк В. С. Паліативно-хоспісна допомога / В. С. Тарасюк, Г. Б. Кучанська. - Київ : Медицина, 2015. - 329 с.
6. Сімейна медицина: У 3 книгах: підручник. Кн. 1. Загальні питання сімейної медицини / О. М. Гиріна [та ін.]; за ред.: О. М. Гиріної, Г. С. Попік, Л. М. Пасієшвілі. - К.: "Медицина", 2013. - 672 с.
7. Сімейна медицина: У 3 книгах: підручник. Кн. 2. Симптоми і синдроми у клініці внутрішніх хвороб / Л. С. Бабінець [та ін.]; ред.: О. М. Гиріна, Л. М. Пасієшвілі. - К. : ВСВ "Медицина", 2016. - 456 с.

8. Сімейна медицина: У 3 книгах: підручник. Кн. 3. Спеціальна частина. Поліпрофільність загальної лікарської практики / Л. С. Бабінець [та ін.]; за ред.: О. М. Гиріної, Л. М. Пасієшвілі. - К. : ВСВ "Медицина", 2017. - 680 с.
9. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії: довідник-посібник / Ю. М. Мостового. – 20-те вид., доп. і перероб. – Київ: Центр ДЗК, 2016. - 688 с.
10. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги. «Профілактика серцево-судинних захворювань», затверджено наказом МОЗ 13.06.2016 № 564.
11. Уніфікований клінічний протокол первинної та вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги. «Цукровий діабет 2 типу», затверджено наказом МОЗ 21 грудня 2012 року № 1118.
12. Уніфікований клінічний протокол первинної, екстреної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги. «Цукровий діабет 1 типу у молодих людей і дорослих», затверджено наказом МОЗ України від 29 грудня 2014 № 1021.
13. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації. «Хронічне обструктивне захворювання легені», затверджено наказом МОЗ України від 27 червня 2013 року № 555.

Викладач _____

(підпис)